

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ –
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ

1. Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα

Αλληλοσεβασμός και Διαφορετικότητα στο Νηπιαγωγείο

Βασιλική Μαντζουράτου,
Νηπιαγωγός, MSc,
Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων ΔΠΕ Αχαΐας

Φιλοσοφία – Σκοπιμότητα προγράμματος

Το παρόν πρόγραμμα εντάσσεται στον κύκλο «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ: Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη», πιο συγκεκριμένα στην επιμέρους θεματική ενότητα της προώθησης του αλληλοσεβασμού και της διαφορετικότητας και απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες νηπιαγωγείου. Ωστόσο, εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στην Α΄ και Β΄ Δημοτικού σχολείου μπορούν να υλοποιήσουν τα προτεινόμενα εργαστήρια, ενδεχομένως τροποποιώντας συγκεκριμένα σημεία, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ομάδας της τάξης τους.

Σκοπός του προγράμματος είναι να προωθήσει το σεβασμό στον Εαυτόν και στον Άλλον καθώς και την έννοια και την αξία της διαφορετικότητας. Η καλύτερη κατανόηση του εαυτού μας και του άλλου δίπλα μας γίνεται μέσα από εμπειρίες. Όσο πιο νωρίς επεξεργαστεί ένα παιδί τις έννοιες της διαφορετικότητας και του σεβασμού και βιώσει αντίστοιχες εμπειρίες, τόσο πιο αποτελεσματικά θα καλλιεργήσει δεξιότητες που θα κάνουν το σεβασμό πράξη και τρόπο ζωής. Σύμφωνα με τον Dewey (2005, 22) «η εμπειρία είναι το αποτέλεσμα της επίδρασης ενός οργανισμού με το περιβάλλον του [...] είναι μια μεταμόρφωση της αλληλεπίδρασης στη συμμετοχή και την επικοινωνία». Όπως αναφέρεται στο Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου (2014^α, 79) «Η αναγνώριση της σχέσης του ατόμου με το περιβάλλον και η ευαισθητοποίηση σε σχετικούς προβληματισμούς που αποτελούν αντικείμενο των κοινωνικών επιστημών, λειτουργούν συμπληρωματικά με την διαμόρφωση της προσωπικής και κοινωνικής ταυτότητας και των κοινωνικών δεξιοτήτων που εντάσσονται στα περιεχόμενα της προσωπικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Εξάλλου η καλλιέργεια αξιών, στάσεων και συμπεριφορών [...] αποτελούν κοινό στόχο των κοινωνικών επιστημών και της προσωπικής κοινωνικής ανάπτυξης». Επομένως, είναι όφελος για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας να εμπλακούν σε εργαστήρια προώθησης του αλληλοσεβασμού και της διαφορετικότητας.

Οι στόχοι του προγράμματος προσδιορίζονται βάσει των Δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα και πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τις εξής κατηγορίες: Δεξιότητες Μάθησης, Δεξιότητες Ζωής, Δεξιότητες του Νου και Δεξιότητες της Τεχνολογίας και της Επιστήμης. Στα προτεινόμενα εργαστήρια δίνεται κυρίως έμφαση στις δεξιότητες της κοινωνικής ζωής, στις ρουτίνες σκέψεις και αναστοχασμού και στην παραγωγική μάθηση μέσω των Τεχνών και της δημιουργικότητας. Επιδιώκεται τα παιδιά να κατακτήσουν γνώσεις, να καλλιεργήσουν δεξιότητες και να αναπτύξουν στάσεις σεβασμού στη διαφορετικότητα στον καθημερινό τρόπο ζωής και τη συμπεριφορά τους.

Στα επτά εργαστήρια του συγκεκριμένου προγράμματος προτείνονται δραστηριότητες από τις εξής κατηγορίες:

- Δραστηριότητες γνωριμίας και συγκρότησης ομάδας
- Συμβόλαιο Ομάδας
- Οργανωμένες δραστηριότητες για το νηπιαγωγείο
- Αξιοποίηση διαφόρων μορφών τέχνης

Φύλλα εργασίας που αξιοποιούν πίνακες ζωγραφικής και τις Ρουτίνες Σκέψης μέσω των ρών μαθησιακών δραστηριοτήτων. Στόχος των συγκεκριμένων φύλλων εργασιών είναι να συσχετιστεί το περιεχόμενο των έργων τέχνης με το περιεχόμενο του θέματος των εργαστηρίων, ώστε να αναπτυχθεί η κριτική ικανότητα, η κριτική σκέψη, να αξιοποιηθεί η τέχνη στη διαδικασία της παρατήρησης, και να υποκινηθεί η σκέψη και το συναίσθημα.

Φύλλα αξιολόγησης σύμφωνα με βάση την περιγραφική αξιολόγηση και το Portfolio Συνοπτικά, τα εργαστήρια έχουν την ακόλουθη δομή:

- 1^ο εργαστήριο: Δημιουργία ομάδας
- 2^ο εργαστήριο: Συμβόλαιο της ομάδας
- 3^ο εργαστήριο: Ανίχνευση, εισαγωγή, προετοιμασία
- 4^ο εργαστήριο: Διαφορές και ομοιότητες στο περιβάλλον
- 5^ο εργαστήριο: Διαφορές και ομοιότητες στους ανθρώπους
- 6^ο εργαστήριο: Η Αξία της διαφορετικότητας
- 7^ο εργαστήριο: Δραστηριότητες αξιολόγησης

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Τα εργαστήρια απευθύνονται σε μαθητές και μαθήτριες νηπιαγωγείου και στοχεύουν στην αυτοπαρατήρηση και την έτερο παρατήρηση, να παρατηρούν δηλαδή τον εαυτό τους και τους άλλους, μέσα από μία μικρογραφία της κοινωνίας -το σχολείο, και να αποδέχονται τη διαφορετικότητα ως κάτι ξεχωριστό και πολύτιμο. Έχουν ευελιξία ως προς το ότι κάποιες από τις προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να παραληφθούν -εάν δεν ελκύουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των παιδιών, και αντίστοιχα νέες δραστηριότητες που θεωρούνται ότι ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ομάδας τη συγκεκριμένη στιγμή μπορούν να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα και να συσχετιστούν με τους στόχους που επιδιώκονται.

Στο εργαστήριο μέσα από ποικίλες δραστηριότητες αξιοποιούνται τεχνικές θεάτρου, πίνακες ζωγραφικής, δραματοποίηση, φύλλα εργασίας, κατασκευές, εικόνες και θεατρικό παιχνίδι. Το εργαστήριο ξεκινά με εισαγωγικά παιχνίδια για την προθέρμανση και τη συγκρότηση ομάδας, παρουσίαση και συμφωνία για το στόχο του εργαστηρίου, τη μεθοδολογία και τη δεοντολογία του. Ακολουθούν δραστηριότητες ανίχνευσης, διδασκαλίας, εμπέδωσης αξιολόγησης και μεταγνώσης. Προσεγγίζονται οι έννοιες όπως ομοιότητες, διαφορές, διαφορετικότητα στη φύση στα ζώα και στον άνθρωπο και η αξία της διαφορετικότητας. Όλα αυτά προτείνονται μέσα από δραστηριότητες που αξιοποιούν τεχνικές θεάτρου, τεχνικές θεατρικού παιχνιδιού, κινητικές δραστηριότητες, διάφορα είδη τέχνης π.χ. πίνακες, μουσική κ.ά.

Το κάθε εργαστήριο προτείνεται για μια διδακτική ώρα στο νηπιαγωγείο (45 λεπτά στο πρωινό τμήμα ή 40 λεπτά στο ολοήμερο).

Προαπαιτούμενες γνώσεις:

Απαραίτητο κρίνεται, να έχουν προηγηθεί δραστηριότητες ανάπτυξης δεξιοτήτων συστηματικής παρατήρησης ώστε, τα παιδιά να μπορούν να παρατηρούν και να επεξεργάζονται τις φωτογραφίες και τους πίνακες ζωγραφικής στις σημαντικές δραστηριότητες εντοπισμού ομοιοτήτων και διαφορών.

Επιπλέον σημαντική προαπαιτούμενη γνώση είναι να έχει ενισχυθεί η προσωπική ταυτότητα του παιδιού μέσα από δραστηριότητες επεξεργασίας της έννοιας του εαυτού και του φίλου ώστε, να μπορεί να μιλήσει για τον εαυτόν του και να προχωρήσει στις ομοιότητες και στις διαφορές του εαυτού και του άλλου.

Προετοιμασία Υλικού:

Για τα συγκεκριμένα εργαστήρια αυτού του προγράμματος δεν απαιτείται ιδιαίτερη προετοιμασία υλικού πέρα από τα αναλώσιμα και τα εύκολα προσβάσιμα υλικά που διατίθενται ήδη σε ένα νηπιαγωγείο.

Επισημαίνεται όμως ότι για τη διευκόλυνση του/της νηπιαγωγού στο πεδίο Υποδειγματικό υλικό: Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων υπάρχει μία παράγραφος (όπου κρίνεται απαραίτητο) η οποία έχει τίτλο «Προετοιμασία δραστηριότητας» και εκεί αναφέρονται με ειδικά bullets όσα πρέπει να έχει προετοιμάσει ο/η νηπιαγωγός για το εκάστοτε εργαστήριο.

Τέλος οφείλουμε να τονίσουμε ότι η μοναδική (και ίσως πιο εξειδικευμένη προετοιμασία του υλικού) είναι για το εργαστήριο με τους πίνακες ζωγραφικής, καθώς ο/η νηπιαγωγός θα πρέπει να έχει προετοιμάσει εικόνες από πίνακες ζωγραφικής είτε αυτούς που προτείνονται στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, είτε άλλους αντίστοιχου περιεχομένου που να ανταποκρίνονται στους στόχους του προγράμματος.

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΣΧΟΛΕΙΟ	Νηπιαγωγείο	ΤΜΗΜΑ Πρωινό υποχρεωτικό ή/και προαιρετικό ολοήμερο	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ:2021-2022
Θεματική	1. Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη	Υποθεματική	Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Νηπιαγωγείο		
Τίτλος	Αλληλοσεβασμός και Διαφορετικότητα στο Νηπιαγωγείο		
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Δεξιότητες Μάθησης: Επικοινωνία (Communication), ✓ Δεξιότητες Ζωής: κοινωνικές δεξιότητες/ ενσυναίσθηση και ευαισθησία προσαρμοστικότητα ανθεκτικότητα υπευθυνότητα πρωτοβουλία ✓ Δεξιότητες του νου: Στρατηγική σκέψη Επίλυση προβλημάτων Μελέτη περιπτώσεων Κατασκευές 		
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη		

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Να προετοιμαστούν κινητικά Να επικοινωνήσουν μέσα από την κίνηση και μη λεκτική επικοινωνία</p>	<p>«Ας γνωριστούμε - ποιοι είμαστε;»</p> 	<p>1ο εργαστήριο: «Ας γνωριστούμε. Ποιοι είμαστε;» (1 διδακτική ώρα) Το εργαστήριο ξεκινά με αισθητικοκινητική δράση, παιχνίδια συγκρότησης ομάδας και τόνωσης των δεσμών της ομάδας. Προτεινόμενες δραστηριότητες: Δραστηριότητα 1^η: «Αισθητικοκινητική δράση –χρήση σώματος για ζέσταμα» (κινητική δραστηριότητα) Δραστηριότητα 2^η: «Αισθησιοκινητική δράση –χρήση σώματος ως εκφραστικό μέσο» (κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού) Δραστηριότητα 3^η: «Φρουτοσαλάτα» (κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού) Δραστηριότητα 4^η: «Το δέντρο της ομάδας μας» (δραστηριότητα σε Ολομέλεια με κατασκευή και κολλάζ)</p>
<p>Να αναπτύξουν τα παιδιά μια θετική εικόνα για τον εαυτό τους. Να απαριθμούν θετικές ιδιότητες ως χαρακτήρες και δεξιότητες που έχουν τα ίδια, Να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως άτομο ξεχωριστό</p>	<p>«Φτιάχνουμε τους κανόνες της ομάδας μας»</p> 	<p>2ο εργαστήριο: «Φτιάχνουμε τους κανόνες της ομάδας μας» (1 διδακτική ώρα) Προτεινόμενες δραστηριότητες: Δραστηριότητα 1^η: «Συμβόλαιο της ομάδας» (δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κολλάζ) Δραστηριότητα 2^η: «Χαρίζω στον εαυτό μου και στον άλλον κάτι θετικό»</p>

		<p>(κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση τεχνικών Θεάτρου)</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: «Η αλυσίδα της τάξης μας» (δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κατασκευή)</p>
<p>Να εκφράσουν τις αρχικές τους ιδέες μέσα από το σχέδιο, την προφορική παρουσίαση των σχεδίων και τη δημιουργία κολλάζ</p>	<p>«Είναι όλα γύρω μου ίδια ή διαφορετικά;»</p> 	<p>3ο εργαστήριο: «Είναι όλα γύρω μου ίδια ή διαφορετικά;» (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Δραστηριότητα: «Η αρχική μου ιδέα για την έννοια της διαφορετικότητας» Δραστηριότητα κινητική συγκέντρωσης με ατομικό ιχνογράφημα και κολλάζ</p>
<p>Να παρατηρήσουν και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές στο περιβάλλον μέσα από φωτογραφίες φυτών, δέντρων και ζώων Να συζητούν για τις διαφορές και τις ομοιότητες και να καταλήγουν σε συμπεράσματα σχετικά με την κοινή κατηγορία του είδους και τις διαφορές στη μορφολογία και την εμφάνιση.</p>	<p>Ομοιότητες και διαφορές στη φύση και στα ζώα</p> 	<p>4^ο εργαστήριο: «Ομοιότητες και Διαφορές στο περιβάλλον (φύση και ζώα)»</p> <p>Δραστηριότητα: «Τι κρύβουν τα μπαλόνια;» Δραστηριότητα κινητική. Δραστηριότητα παρατήρησης και συζήτησης στην Ολομέλεια.</p>
<p>Να παρατηρήσουν και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές στους ανθρώπους μέσα από πίνακες ζωγραφικής Να παρατηρούν τον εαυτό τους και τους συμμαθητές τους Να συζητούν για τις διαφορές και να καταλήγουν σε συμπεράσματα σχετικά με την κοινά συναισθήματα και τις διαφορές των αιτιών που τις προκαλούν</p>	<p>Ο Picasso και η Margaret –Πρόσωπα και συναισθήματα</p> 	<p>Δραστηριότητα 1^η: «Ανταλλάσσοντας εικόνες- 1^ο μέρος» Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα παρατήρησης και συζήτησης στην Ολομέλεια. Έμφαση σε πρόσωπα, ομοιότητες διαφορές</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Ανταλλάσσοντας εικόνες- 2^ο μέρος» Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα παρατήρησης και συζήτησης στην Ολομέλεια. Έμφαση σε στάσεις σώματος, εκφράσεις προσώπου, συναισθήματα, ομοιότητες διαφορές</p>

<p>να αναδειχθεί η αξία της διαφορετικότητας στη ζωή μας. Να αναγνωρίσουν τα παιδιά ότι είναι σημαντικό να διαφέρουμε μεταξύ μας και πως όλοι μπορούμε να μάθουμε και να κερδίσουμε από τους άλλους</p> <p>Να αναγνωρίσουν την αξία της διαφορετικής άποψης του καθενός</p> <p>Να υιοθετήσουν θετική στάση για ανοχή απέναντι στο διαφορετικό</p>	<p>Η ΑΞΙΑ της Διαφορετικότητας</p> 	<p>6^ο εργαστήριο:</p> <p>« Η Αξία της Διαφορετικότητας.»</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Το Κάτι Άλλο» Ανάγνωση και Επεξεργασία παραμυθιού που διαπραγματεύεται τη Διαφορετικότητα. Συζήτηση στην Ολομέλεια και δραματοποίηση στην ομάδα.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Ίδιοι ή διαφορετικοί; Πώς νιώθω πιο καλά;» Κινητική δραστηριότητα με κατευθυνόμενους και ελεύθερους αυτοσχεδιασμούς – τεχνικές θεάτρου</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: «Είμαι ο εαυτός μου και μπορώ να πω όχι!» Δραστηριότητα συζήτησης σε Ολομέλεια. Φύλλο εργασίας με βάσει τις Ρουτίνες σκέψης</p>
<p>Να εκφράσουν τις ιδέες τους μέσα από το σχέδιο, τη προφορική παρουσίαση των σχεδίων και τη δημιουργία κολλάζ σχετικά με την έννοια της διαφορετικότητας και να αναστοχαστούν επάνω σε αυτές</p> <p>Να εντοπίσουν την πρόοδό τους και να συζητήσουν για τον</p>	<p>Δραστηριότητες Αξιολόγησης</p> 	<p>7^ο εργαστήριο- Ιδέες παιδιών για τη διαφορετικότητα-Αξιολόγηση</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Τι θα συνέβαινε σε έναν κόσμο όπου όλα θα ήταν ίδια;» Δραστηριότητα κατασκευής και κουκλοθέατρου</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Τι θα συνέβαινε σε έναν κόσμο όπου όλα θα ήταν διαφορετικά;» Δραστηριότητα κατασκευής και κουκλοθέατρου</p> <p>Δραστηριότητα 3η: «Οι ιδέες μας»</p>

		<p>Δραστηριότητα αξιολόγησης κινητική με ατομικό ιχνογράφημα και κολλάζ.</p>
--	--	--

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις

1. Dewey, J. (2005) Art as experience. New York: Perigee Books
2. Υ.ΠΑΙ.Θ./Ι.Ε.Π. (2014α) *Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων / Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανασύρθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1947>
3. Υ.ΠΑΙ.Θ./Ι.Ε.Π. (2014β) *Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων / Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανασύρθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1859>
4. ΥΠ.Ε.Π.Θ./Π.Ι. (2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (Δ.Ε.Π.Π.Σ) και πρόγραμμα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β. Νέο Αναλυτικό βιβλιογραφία Όπως αναφέρεται στο ΠΠΣ Νηπιαγωγείου (2014, 1^ο μέρος)
5. Cave, K. (2010). *Το Κάτι Άλλο*. Μτφ. Τουρκολιά-Κυδωνιέως Ρ. Αθήνα: Πατάκης
6. <https://ekpaideushdixwsoria.com>
7. Λίστα παραμυθιών για τη διαφορετικότητα:
<https://www.ucy.ac.cy/psifides-gnosis/documents/psifides-gnosis/NeaEkdilwseisAnakoinwseis/ListaParamithiwnGiaDiaforetikotita.pdf>
8. Βιβλία για τη διαφορετικότητα:
<https://www.mellonkriti.gr/wp-content/uploads/%CE%92%CE%99%CE%92%CE%9B%CE%99%CE%91-%CE%93%CE%99%CE%91-%CE%A4%CE%97-%CE%94%CE%99%CE%91%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%95%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%91.pdf>
9. Δραστηριότητες για τη διαφορετικότητα:
https://www.educationworld.com/a_lesson/lesson/lesson329.shtml
https://www.educationworld.com/a_lesson/lesson/lesson329.shtml
10. Δραστηριότητες για τη διαφορετικότητα:
<https://meaningfulmama.com/20-ways-to-teach-kids-about-respect.html>
11. Συμβούλιο της Ευρώπης - Τα Δικαιώματα του Παιδιού
Υλικό στα ελληνικά όπως εμφανίζεται στην ιστοσελίδα του Τμήματος Δικαιωμάτων του Παιδιού <https://www.coe.int/en/web/children/gr>
Σχετικό Υλικό:
  - Διαβατήριο για τα δικαιώματά σου
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804734f7>

- Εγώ έχω δικαιώματα – φυλλάδιο

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680473587>

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

- ✓ Συμβούλιο της Ευρώπης - Τμήμα για τα Δικαιώματα του Παιδιού: <https://www.coe.int/en/web/children/gr>
- ✓ Χώρος με εκπαιδευτικά προγράμματα και με εργαστήρια θεατρικού παιχνιδιού ποικίλης θεματολογίας και ανάπτυξης δεξιοτήτων συνεργασίας **ΟροΠαιδιο**: <https://www.facebook.com/pg/Oropaidio/posts>
- ✓ Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση: <https://theatroedu.gr>
- ✓ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ: <https://www.unhcr.org/gr>
- ✓ Πρόγραμμα Και αν ήσουν Εσύ; : <https://www.unhcr.org/gr/%CE%BA%CE%B9-%CE%B1%CE%BD-%CE%AE%CF%83%CE%BF%CF%85%CE%BD-%CE%B5%CF%83%CF%8D>
- ✓ Πρόγραμμα Νοιάζομαι και Δρω: <https://noiazomaikaidrw.gr/vasikes-ennoies> Το
- ✓ Το Χαμόγελο του Παιδιού: <https://www.hamogelo.gr>
- ✓ Η Οργάνωση A2: <https://www.a21.org/greece>

Αξιολόγηση Εργαστηρίου → Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση- Εκδηλώσεις διάχυσης

Διάχυση όλου του ή μέρους του προτεινόμενου προγράμματος μπορεί να γίνει με:
 παρουσίαση στη σχολική κοινότητα ή στην τοπική κοινότητα
 παρουσίαση σε εκδηλώσεις αντίστοιχες οργανωμένες από το Δήμο ή τον Πολιτιστικό Οργανισμό του Δήμου
 παρουσίαση κάποιο παραγόμενο θεατρικό δρώμενο στη σχολική μονάδα ή στην ευρύτερη τοπική κοινωνία
 συμμετοχή του τμήματος που θα υλοποιήσει το πρόγραμμα σε κάποια έκθεση ζωγραφικής ή κατασκευών έργων παιδιών.
 Φυσικά μπορεί να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Σημειώσεις:

Οι δραστηριότητες ανά εργαστήριο είναι σχεδιασμένες ώστε να μεταβαίνουν τα παιδιά ομαλά από τη μια στην άλλη και να υπάρχει μια σύνδεση με βάσει τους στόχους και την ολοκλήρωση του εργαστηρίου.
 Το παρόν πρόγραμμα έχει ευελιξία ως προς κάποιες λεπτομέρειες στις δραστηριότητες και μπορεί να αναπροσαρμοστεί ως προς τις προτεινόμενες ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας και τις ιδιαιτερότητες των παιδιών. Διευκρινίζεται ότι ο/η νηπιαγωγός μπορεί να ενσωματώσει εναλλακτικούς τρόπους υλοποίησης μέρος των δραστηριοτήτων (όχι όμως να αντικαταστήσει

όλες τις δραστηριότητες) αρκεί να συσχετίζει πάντοτε τις τροποποιήσεις με τους στόχους που επιδιώκονται σε κάθε εργαστήριο.

Για παράδειγμα, θα μπορούσε στις κινητικές δραστηριότητες να υπάρξει ευελιξία ως προς την αξιοποίηση συγκεκριμένων μουσικών ή τρόπων διαχείρισης της δραστηριότητας με τα μπαλόνια κ.ό.κ.

Η παραπάνω διευκρίνιση κρίνεται απαραίτητη καθώς λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Στο εργαστήριο 5 προτείνεται η χρήση εικόνων από πίνακες ζωγραφικής του Πικάσο και της Μάργκαρετ Κιν. Ωστόσο, ο/η νηπιαγωγός μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιοσδήποτε άλλες εικόνες ή πίνακες ζωγραφικής με προσωπογραφίες αντίστοιχου περιεχομένου που να ανταποκρίνονται στους στόχους του εργαστηρίου. Ομοίως, στο 6^ο εργαστήριο, όπου προσεγγίζεται η αξία της διαφορετικότητας, προτείνεται κάποιο συγκεκριμένο βιβλίο, ωστόσο, ο/η νηπιαγωγός μπορεί να αξιοποιήσει οποιαδήποτε άλλη ιστορία, άλλο παραμύθι ή άλλο κείμενο που έχει αντίστοιχο περιεχόμενο για τη διαφορετικότητα.

Κατά τη διάρκεια των κινητικών δραστηριοτήτων είναι σημαντικό οι οδηγίες είναι σαφείς και σύντομες στα παιδιά. Τις παύσεις της μουσικής τις διατηρούμε για λίγα δευτερόλεπτα σύμφωνα με τις οδηγίες της δραστηριότητας για να μη χάνει το ρυθμό της. Επίσης σημαντικό είναι κάθε κινητική δραστηριότητα να διαρκεί τόσο όσο να επιτύχουμε τους στόχους μας αλλά και να μη χαθεί το ενδιαφέρον των παιδιών. Οι παραπάνω διευκρινίσεις αφορούν γενικές οδηγίες για τις κινητικές δραστηριότητες. Ωστόσο, πάντα πρέπει να σεβόμαστε τις ανάγκες της εκάστοτε ομάδας και να εκμεταλλευόμαστε το «τυχαίο».

Όταν οι κινητικές δραστηριότητες περιέχουν πολλές οδηγίες με κατευθυνόμενους και ελεύθερους αυτοσχεδιασμούς, προτείνεται η επιλογή των κομματιών να είναι μόνο ορχηστρικά- για να μην επηρεάζονται τα παιδιά μόνο από τη μουσική και όχι από τα λόγια.

Στο παρόν προτεινόμενο πρόγραμμα, και πιο συγκεκριμένα στο πεδίο όπου αναφέρονται ενδεικτικές δραστηριότητες για το portfolio μαθητή/-τριας, αναφέρονται κάποιες ιδέες ως παραδείγματα. Σε κάθε περίπτωση δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο φάκελος ανήκει στο παιδί. Αυτό σημαίνει ότι ο/η νηπιαγωγός και το παιδί μαζί χρειάζεται να αποφασίζουν και να καταχωρίζουν υλικό στον ατομικό του φάκελο.

Υποδειγματικό Γλικό - Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων

1^ο εργαστήριο- Συγκρότηση ομάδας:

Στόχος του συγκεκριμένου εργαστηρίου είναι η ευαισθητοποίηση και η συγκρότηση ομάδας.

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Μουσικές έντονες και χαρούμενες σε cd-player ή υπολογιστή (δυνατότητα υψηλής έντασης ήχου μουσικής)
- ✓ έχουμε διαμορφώσει πριν αρχίσουμε το 1^ο εργαστήριο, έναν κύκλο με καρτέκια. Οι καρτέκλες είναι σε αριθμό μία λιγότερη από όσα είναι τα παιδιά στην τάξη. Για παράδειγμα, εάν τα παιδιά είναι 20, οι καρτέκλες στον κύκλο θα είναι 19
- ✓ έχουμε χαρτιά Α4, ψαλιδάκια και μια 12αδα χρώματα μαρκαδόρους τόσα όσα είναι τα παιδιά
- ✓ Χαρτί μέτρου όπου έχουμε σκισάρει ένα κορμός δέντρου με προεκτάσεις κλαδιών – χωρίς φύλλα ή καρπούς)

Δραστηριότητα 1^η: «Αισθητικοκινητική δράση –χρήση σώματος για ζέσταμα» (κινητική δραστηριότητα)

Στόχος να κινηθούν ελεύθερα και να απελευθερώσουν το σώμα και τη σκέψη.

Περπατήματα ελεύθερα χωρίς μουσική-κάνω όποια κίνηση θέλω-ήχος στοπ

Περπατήματα ελεύθερα κάνω ό,τι θέλω ήχος στοπ και ένας ήχος. Κίνηση – ήχος – στοπ-κίνηση που μου αρέσει. Επανάληψη όνομα μαζί.

Δραστηριότητα 2^η : «Αισθησιοκινητική δράση –χρήση σώματος ως εκφραστικό μέσο» (κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α' φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού)

Στόχος να κινηθούν ελεύθερα και να εκφραστούν μέσω του σώματός τους και της χρήσης σύντομου λόγου.

Μουσική και...ΣΤΟΠ! κινείται μόνο όποιος πάρει ένα άγγιγμα από τον/την νηπιαγωγό και πηγαίνει προς ένα άλλο παιδί και λέει «Με λένε Ηλία μου» και κάνει μια κίνηση όλοι πρέπει να επαναλάβουν «Τον λένε Ηλία» και να κάνουν την κίνηση που έκανε ο Ηλίας. Μουσική-στοπ ο Ηλίας δείχνει άλλο παιδί και κάνει το ίδιο. Έπειτα όλη η ομάδα κάνει το ίδιο. Κάθε παιδί που συστήνεται δείχνει στο επόμενο στοπ της μουσικής κάποιο άλλο κ.όκ.

Επανάληψη όλη η ομάδα. Όλοι να πουν όλοι να κάνουν. ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ: ενδιάμεσα να υπάρχει έντονη μουσική και κίνηση.

Δραστηριότητα 3^η : «Φρουτοσαλάτα» (κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α' φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού)

Στόχος είναι να δοθεί έμφαση στα αντανάκλαστικά και στο ζέσταμα του σώματος, τα οποία είναι στοιχεία που βοηθούν στην προετοιμασία της ομάδας. Επιπλέον, να αναφερθούν στην ομάδα χαρακτηριστικά γνωρίσματα διαφόρων μελών της.

Όσπου όλοι έχουν κάνει και βάζουμε έντονη μουσική και χορεύουν ώσπου στο στοπ κάθονται στον κύκλο με τις καρτέκλες (που έχουμε διαμορφώσει από πριν). Κάθονται όλοι στις καρτέκλες εκτός από ένα παιδί όλη η νηπιαγωγός παίρνει μαζί της το ένα παιδί και κάνει το παράδειγμα και λέει: «Να σηκωθούν όλοι όσοι...» συμπληρώνοντας τη φράση με κάτι που

ισχύει για τον ίδιον και για τουλάχιστον άλλα δύο άτομα του κύκλου. Για παράδειγμα μπορεί να πει αρχικά «Να σηκωθούν όλοι όσοι έχουν αθλητικά παπούτσια».

Όποιοι σηκώνονται πρέπει να τρέξουν για να αλλάξουν καρέκλα. Σκοπός είναι να βρουν γρήγορα να κάτσουν σε μία νέα καρέκλα -όχι στην αρχική τη δική τους. Όποιος μένει απέξω στέκεται στη μέση του κύκλου και συνεχίζει το παιχνίδι με τους ίδιους κανόνες. Λέει δυνατά «Να σηκωθούν όλοι όσοι..... π.χ. έχουν κοτσίδα στα μαλλιά τους). Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να πουν όλα τα παιδιά (ή τουλάχιστον όλα όσα επιθυμούν να μπουν στο κέντρο).

Δραστηριότητα 4^η: «Το δέντρο της ομάδας μας» (δραστηριότητα σε Ολομέλεια με κατασκευή και κολλάζ)

Στόχος είναι να κάνουν τα παιδιά το περίγραμμα του χεριού τους και μέσα σε αυτό ή γύρω από αυτό (τα παιδιά αποφασίζουν) να ζωγραφίσουν κάτι που τους αρέσει και να δημιουργούν με αυτά το δέντρο της ομάδας.

Καθώς έχει ολοκληρωθεί το παιχνίδι της φρουτοσαλάτας παραμένουμε στον κύκλο όπως είμαστε. Τώρα, κάνουμε πιο πίσω τα καρεκλάκια, ώστε τα παιδιά να μπορούν να ξαπλώσουν όπως θέλουν στον κύκλο ή να ακουμπήσουν πάνω στα καρεκλάκια το χαρτί τους ενώ κάθονται οκλαδόν στο πάτωμα ή να καθίσουν όπως αυτά νιώθουν πιο άνετα. Σε κάθε περίπτωση τους αφήνουμε ελευθερία στο να αποφασίσουν πως θα εργαστούν σε αυτή τη δραστηριότητα. Μοιράζουμε στα παιδιά τα Α4, τους μαρκαδόρους και τα ψαλίδια. Σκοπός είναι να κάνουν το περίγραμμα του χεριού τους και μέσα σε αυτό ή γύρω από αυτό (τα παιδιά αποφασίζουν) να ζωγραφίσουν κάτι που τους αρέσει ή να γράψουν (όσο μπορούν) κάτι που τους αρέσει. Κατόπιν, το κόβουν περιμετρικά και περιμένουν όλη την ομάδα να τελειώσει. Στη συνέχεια, στο κέντρο του κύκλου τοποθετούμε στο πάτωμα το χαρτί του μέτρου με το δέντρο όπως το έχουμε σκισάρει και τα παιδιά καλούνται ένα ένα (στο χρόνο που το καθένα είναι έτοιμο) να τοποθετήσουν το χεράκι τους συμπληρώνοντας με αυτό τα γυμνά κλαδιά του δέντρου). Καθώς συμπληρώνουν τα κλαδιά του δέντρου με την παλάμη τους λένε ποιος είναι και τι του αρέσει π.χ. «Είμαι η Μαρία και μου αρέσει η βόλτα με το σκυλί»

2ο εργαστήριο – Συμβόλαιο ομάδας

Στόχος είναι η δημιουργία κανόνων εύρυθμης λειτουργίας της ομάδας, αναγνώριση θετικών χαρακτηριστικών και δεξιοτήτες που έχει ο εαυτός μας και ο άλλος καθώς και η ανεκτικότητα απέναντι στον άλλον.

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Μουσική χαρούμενη χωρίς λόγια από *La vita e bella* ή *Chocolat*
- ✓ Cd player ή υπολογιστής για αναπαραγωγή ήχου
- ✓ Post it χαρτάκια
- ✓ Υπολογιστής και εκτυπωτής, χαρτιά A4
- ✓ λωρίδες χαρτιού 20 ή 30 εκατοστών μακριές και φαρδιές)

Δραστηριότητα 1^η: «Συμβόλαιο της ομάδας» (δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κολλάζ)

Στόχος της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι να συμφωνηθούν και να καταγραφούν οι κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της Ομάδας.

Στην Ολομέλεια φέρνουμε πάλι στον κύκλο «Το Δέντρο της Ομάδας» που φτιάξαμε στο προηγούμενο εργαστήριο, το παρατηρούμε. Ρωτάμε τι άλλο θα μπορούσε να προστεθεί στο Δέντρο της ομάδας; (στοχεύοντας και οδηγώντας τη σκέψη των μαθητών/-τριών στους κανόνες με τους οποίους θα λειτουργεί η ομάδα μας).

Αφού παρατηρήσουμε «Το Δέντρο της Ομάδας» και αφού συμφωνήσουμε ότι θα προσθέσουμε σε αυτό και τους κανόνες καλής λειτουργίας της ομάδας μας κάνουμε μία συζήτηση με τη μορφή ιδεοθυελλας (brainstorming) και ζητάμε από τα παιδιά να προτείνουν κανόνες σωστής λειτουργίας της ομάδας. Στόχος είναι να προτείνουν τα παιδιά (αλλά μπορεί να προσθέσουμε και εμείς κάποιους ή να τα διευκολύνουμε). Κανόνες μπορεί να είναι για παράδειγμα «σηκώνουμε χέρι για να μιλήσουμε», «ακούω την άποψη του άλλου», «δέχομαι τη γνώμη του άλλου», «δεν αφήνουμε κανέναν μόνο του» κ.ό.κ. Ο/η νηπιαγωγός καταγράφει σε δικό της χαρτί τους προτεινόμενους κανόνες.

Στη συνέχεια κάθε παιδί αποφασίζει ποιον κανόνα θέλει να αποτυπώσει σε χαρτάκι και μοιράζουμε σε κάθε παιδί από ένα Post-it χαρτάκι και τους ζητούμε να σχεδιάσουν τον κανόνα που έχουν επιλέξει -φροντίζοντας να καλυφθούν και να σχεδιαστούν όλοι οι κανόνες που έχουν συζητηθεί και συμφωνηθεί στην Ολομέλεια.

Όση ώρα τα παιδιά σχεδιάζουν στα post-it, παράλληλα, ο/η νηπιαγωγός -έχοντας καταγράψει τους κανόνες που συμφωνήθηκαν στην Ολομέλεια- τους δακτυλογράφει στον υπολογιστή, τους εκτυπώνει και τους κόβει σε μικρή διάσταση έτσι ώστε, να τους κολλήσει ως υπότιτλους στα αντίστοιχα post-it των παιδιών στο «Δέντρο της Ομάδας».

Δραστηριότητα 2^η: «Χαρίζω στον εαυτό μου και στον άλλον κάτι θετικό» (κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση τεχνικών Θεάτρου)

Στόχος της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι αφενός η αναγνώριση θετικών ιδιοτήτων που διαθέτουν τα ίδια για τον εαυτό τους -ως χαρακτήρες και ως δεξιότητες- με στόχο να αναπτύξουν μία θετική εικόνα για τον εαυτό τους και αφετέρου η αναγνώριση θετικών χαρακτηριστικών που βλέπουν και θαυμάζουν στους άλλους.

Μετά τη συμπλήρωση του Δέντρου της Ομάδας, βάζουμε μουσική και προτρέπουμε τα παιδιά να σηκωθούν για να χορέψουν σύμφωνα με τη διάθεση που τους προκαλεί η μουσική. Κατά τη διάρκεια της μουσικής, ο/η νηπιαγωγός δίνει οδηγία: «Στην παύση της μουσικής ακουμπώ τον αγκώνα με τον αγκώνα κάποιου άλλου». Η κάθε οδηγία δίνεται σε κάθε παύση της μουσικής γρήγορα, σαν έκπληξη, με σαφήνεια και σύντομη διατύπωση: «ακουμπήστε τους αγκώνες!», «ακουμπήστε τις πλάτες σας!», «χαϊδέψτε το κεφάλι όποιου είναι κοντά σας!» κ.ό.κ. Επιπλέον, το σταμάτημα της μουσικής για την εκτέλεση της οδηγίας δεν πρέπει να ξεπερνά περίπου τα 5-8 δευτερόλεπτα, προκειμένου η δραστηριότητα να έχει πολύ

γρήγορο και παιγνιώδη τρόπο. Επαναλήψεις δραστηριότητας με νέες οδηγίες για περίπου 2 λεπτά(εδώ εάν η ομάδα έχει αναπτύξει καλό ρυθμό μπορούν και τα παιδιά να λένε δυνατά μια αντίστοιχη οδηγία σε κάθε στοπ μουσικής).

Στη συνέχεια, αλλάζουμε μουσικό κομμάτι και ενώ συνεχίζεται η ελεύθερη κίνηση με τη μουσική (χωρίς παύσεις), η οδηγία αλλάζει: **«όταν συναντώ κάποιον του λέω κάτι θετικό/όμορφο που έχω και μου αρέσει στον εαυτόν μου»**. Για παράδειγμα **«έχω μακριά μαλλιά», «έχω απαλό δέρμα», «μου αρέσουν τα δάχτυλα στα χέρια μου»** κ.ό.κ. Αφήνουμε αυτήν την οδηγία για 2 λεπτά (ή έως ότου ακούσουμε ότι όλα τα παιδιά ή σχεδόν όλα έχουν καταφέρει να εκφράσουν κάτι θετικό για τον εαυτό τους, χωρίς να μειωθεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τη δραστηριότητα και στη συνέχεια δίνουμε την επόμενη οδηγία: **«όταν συναντώ κάποιον του λέω κάτι θετικό/όμορφο που καταφέρνω»**. Για παράδειγμα, **«τρέχω γρήγορα», «κάνω πολύ καλά το κολάζ», «χορεύω με ωραίο ρυθμό»** κ.ό.κ.

Αφήνουμε αυτήν την οδηγία για 2 λεπτά (ή έως ότου ακούσουμε ότι όλα τα παιδιά ή σχεδόν όλα έχουν καταφέρει να εκφράσουν κάτι που καταφέρνουν καλά, χωρίς να μειωθεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τη δραστηριότητα και στη συνέχεια δίνουμε την επόμενη οδηγία: **«Στην παύση της μουσικής, χαιρετώ αυτόν που έχω δίπλα μου με μια ευγενική κίνηση και του χαρίζω μια φράση που πάντα ξεκινά με το «Σε εσένα μου αρέσει.....»** π.χ. το χρώμα των ματιών σου, ή ..το χαμόγελό σου.... Αφήνουμε αυτήν την οδηγία για δυο λεπτά και έπειτα προχωράμε στην επόμενη –και τελευταία- **«Στην παύση της μουσικής, χαιρετώ αυτόν που έχω δίπλα μου με μια ευγενική κίνηση και του χαρίζω μια φράση που πάντα ξεκινά με το «Σε θαυμάζω όταν.....»** π.χ. όταν τρέχεις γρήγορα, όταν καταφέρνεις πολύ καλά το κουτσό, όταν τραγουδάς κ.ο.κ.

Προσπαθούμε στο προτεινόμενο χρόνο να έχουν «χαρίσει» ευγενικούς χαιρετισμούς και θετικές φράσεις όσο περισσότερα παιδιά γίνεται -αν όχι όλα.

Δραστηριότητα 3^η: «Η αλυσίδα της τάξης μας» (δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κατασκευή)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να φτιαχτούν κανόνες μιας πιο συγκεκριμένης κατηγορίας που αφορούν στην ανεκτικότητα, στην αποδοχή του άλλου και στη συνεργασία. Μετά από το κινητικό παιχνίδι σταματά η μουσική. Τα παιδιά κάθονται στη μοκέτα να ξεκουραστούν.

Τους προτείνουμε –όσα θέλουν και μπορούν- να κρατήσουν κλειστά τα μάτια τους για ένα λεπτό και καθώς θα έρθει στα αυτιά τους μια ήρεμη μουσική – ορχηστρική δίχως λόγια- να αναλογιστούν και να κρατήσουν στο μυαλό τους όλα εκείνα τα θετικά που χάρισαν στους άλλους και που δέχτηκαν από τους άλλους ως «δώρο».

Τα μάτια ανοίγουν, η μουσική σταματά και ο/η προτείνει στα παιδιά να φτιάξουν λίγους ακόμα αλλά λίγο πιο συγκεκριμένους κανόνες για την ομάδα τους αυτή τη φορά. Ακολουθεί συζήτηση όπως και στο πρώτο μέρος. Επιδίωξη είναι να προταθούν κανόνες συνεργασίας με τους άλλους και αποδοχής όλων σε φράσεις όπως «δεν αφήνω κανένα μόνο του», «συνεργάζομαι με όλους», «αν κάποιο παιδί μείνει έξω από τα ζευγάρια/τις τριάδες/την ομάδα προσπαθώ να τον φέρω δίπλα μου» κ.ό.κ.

Στη συνέχεια, οι κανόνες γράφονται/σχεδιάζονται από τα παιδιά ή από τον/την νηπιαγωγό στις φαρδιές λωρίδες χαρτιού. Ανάλογα πως επιλέγεται από την ομάδα να αποτυπωθούν/καταγραφούν οι κανόνες στις λωρίδες, ίσως χρειαστεί ο/η νηπιαγωγός να προσθέσει και κάποιες λεζάντες.

Τέλος, οι λωρίδες τυλίγονται δημιουργώντας κρίκους (περνώντας η καθεμιά λωρίδα μέσα από τον προηγούμενο κρίκο) ώστε να φτιάξουν μία χάρτινη αλυσίδα.

3^ο εργαστήριο- «Οι αρχικές μας ιδέες!» (Δραστηριότητα κινητική συγκέντρωσης με ατομικό ιχνογράφημα και κολλάζ.)

Στόχος του εργαστηρίου είναι η ανίχνευση αρχικών ιδεών των παιδιών για την έννοια της διαφορετικότητας και δημιουργία ενός εννοιολογικού χάρτη σε ομαδικό κολλάζ

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ ταμπουρίνο ή τα δυο ξυλάκια
- ✓ Χαρτιά Α4 χρώματος ανοικτού πράσινου –τόσα όσα τα παιδιά της τάξης
- ✓ Μολυβοθήκες –τόσες όσες τα παιδιά της τάξης
- ✓ Χαρτοταινία ή blu tack
- ✓ στην αίθουσα της τάξης ή αλλού χρειάζεται να έχει προβλεφθεί χώρος ελεύθερος για κίνηση)

Προτού ξεκινήσουμε την περιγραφή της δραστηριότητας, σημειώνουμε ότι αυτή η δραστηριότητα ανίχνευσης θα επαναληφθεί στο 7^ο εργαστήριο ως δραστηριότητα Μεταγνώσης (με άλλου χρώματος χαρτάκια, και θα δημιουργηθούν δυο εννοιολογικοί χάρτες που θα αντιπαραβληθούν)

Δραστηριότητα: ««Οι αρχικές μας ιδέες!»»

Στον ελεύθερο χώρο έχουν τοποθετηθεί αραιά απλωμένα παντού πράσινα χαρτιά Α4 και πάνω σε κάθε χαρτί έχει τοποθετηθεί μία μολυβοθήκη με διάφορους μαρκαδόρους. Τα χαρτιά και οι μολυβοθήκες είναι τόσα όσα και τα παιδιά της τάξης.

Ο/η νηπιαγωγός με τη βοήθεια ενός ταμπουρίνου ή με τα δύο ξυλάκια δίνει διάφορους ρυθμούς για περπατήματα στα παιδιά. Η οδηγία είναι κάθε παιδί να κινείται μόνο του διατηρώντας τη σιωπή του περνώντας ανάμεσα από τα απλωμένα στο πάτωμα χαρτιά ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΤΑ ΠΑΤΑΕΙ και ανάμεσα από τους άλλους. Κατά τη διάρκεια της κίνησής του δε πρέπει να αγγίζει ούτε να μιλά στους άλλους.

Ο ρυθμός που δίνει με το μουσικό όργανο ο/η νηπιαγωγός στην αρχή είναι σταθερός για βάδισμα, χωρίς καμία εναλλαγή. Τα παιδιά προσπαθούν να περνούν από άλλους καλύπτοντας όλες τις πιθανές διαδρομές στο χώρο της αίθουσας. Όταν τα παιδιά καταφέρουν να συγκεντρωθούν και αποκτήσουν έναν καλό ρυθμό βαδίσματος τηρώντας όλες τις οδηγίες (συγκέντρωση, κίνηση σε όλο το χώρο της αίθουσας, μη επικοινωνία με τους γύρω), ο/η νηπιαγωγός δοκιμάζει και διαφορετικούς ρυθμούς με το μουσικό όργανο καθώς και σταματήματα- παύσεις αυτών. Η διατήρηση της παύσης του ρυθμού διαρκεί περίπου 5 δευτερόλεπτα κατά τα οποία δεν πρέπει να ακούγονται ούτε τα παιδιά –όσο γίνεται. Επιδιώκεται η συγκέντρωσή τους.

Ακολουθούν εναλλαγές ρυθμού. Σε κάθε παύση σταματούν κ.ο.κ. Οι ρυθμοί εναλλάσσονται γρήγορα. Όταν ολοκληρωθεί η αυτή η φάση (υπολογίζονται 5 λεπτά), στο τελευταίο σταμάτημα της μουσικής κάθε παιδί επιλέγει σε ποιο πράσινο χαρτί θα σταθεί και κάθετα δίπλα στο χαρτί.

Ζητάμε από τα παιδιά να μας ζωγραφίσουν **ό,τι τους έρχεται στο μυαλό όταν ακούνε τη λέξη διαφορετικότητα**. Προβλέπουμε 10 λεπτά για να τη δραστηριότητα ή αλλιώς όσο χρόνο χρειαστούν για να ολοκληρώσουν όλα τα παιδιά

Ακολουθεί παρουσίαση των ιχνογραφημάτων. Συζήτηση και τοποθέτηση αυτών σε πίνακα – δημιουργία εννοιολογικού χάρτη (αυτός θα αξιοποιηθεί πάλι στο 7^ο εργαστήριο)

4^ο εργαστήριο-Ομοιότητες και Διαφορές στο περιβάλλον (φύση και ζώα):

Στόχος του εργαστηρίου είναι να εντοπίσουν τα παιδιά ομοιότητες και διαφορές στο περιβάλλον μέσα από εικόνες λουλουδιών, φυτών, δέντρων και ζώων

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Εικόνες από φύση και πιο συγκεκριμένα από φυτά, λουλούδια ή δέντρα
- ✓ Εικόνες από ζώα
- ✓ Προτεινόμενες εικόνες-παραδείγματα:

- ✓ Μπαλόνια μεγάλα -ποσότητα μισά από όσα ο αριθμός των παιδιών στην τάξη π.χ. αν τα παιδιά είναι 20 τα μπαλόνια θα είναι 10. Πριν τα φουσκώσουμε βάζουμε μέσα σε κάθε μπαλόνι –τυλιγμένη σε ρολό για να μπει εύκολα- μια εικόνα
- ✓ Μουσικές έντονες και χαρούμενες σε cd-player ή υπολογιστή. (δυνατότητα υψηλής έντασης ήχου μουσικής)
- ✓ έχουμε διαμορφώσει πριν αρχίσουμε το 3ο εργαστήριο το χώρο της τάξης ώστε να υπάρχει αρκετός ελεύθερος χώρος αλλά και κάποιο μέρος για συζήτηση στην ολομέλεια
- ✓ Χαρτί μέτρου όπου θα μπορούμε να κάνουμε καταγραφή των παρατηρήσεων των παιδιών
- ✓ έχουμε σκισάρει ένα κορμός δέντρου με προεκτάσεις κλαδιών –χωρίς φύλλα ή καρπούς)

Δραστηριότητα: «Τι κρύβουν τα μπαλόνια;» (Δραστηριότητα κινητική. Δραστηριότητα παρατήρησης και συζήτησης στην Ολομέλεια)

Βάζουμε μουσική και λέμε στα παιδιά να κινηθούν ελεύθερα με τη μουσική στο χώρο.

Σταμάτημα μουσικής (pause) σταματάνε «αγάλματα» όπου βρίσκονται τα παιδιά.

Επαναλήψεις 3 φορές (κίνηση-παύση). Σε μια παύση της κίνησης και της μουσικής τους λέμε

ότι κάποια στιγμή θα έρθει στην παρέα τους ένα μπαλόνι το οποίο πρέπει να φροντίσουν ώστε να μην πέσει κάτω στο πάτωμα, χρειάζεται το μπαλόνι να διατηρείται από τα παιδιά στον αέρα.

Καθώς τα παιδιά χορεύουν πετάμε το πρώτο μπαλόνι πάνω από το κεφάλι τους και τους θυμίζουμε την οδηγία.

Όταν τα παιδιά βρουν ρυθμό και καταφέρουν να το πετάνε από το έναν στον άλλον χωρίς να πέφτει κάτω, στέλνουμε και δεύτερο μπαλόνι. Συνεχίζουμε έτσι έως ότου στείλουμε στα παιδιά όλα τα μπαλόνια.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: εάν η ομάδα δε μπορεί να διαχειριστεί τόσα μπαλόνια, χρησιμοποιούμε λιγότερα.

Τώρα, όταν σταματήσει η μουσική πρέπει τα μπαλόνια να κρατηθούν ακίνητα στα χέρια των παιδιών –όσων τύχει να το έχουν τη στιγμή της παύσης πιο κοντά τους.

Επανάληψη του παιχνιδιού: μουσική - τα μπαλόνια στον αέρα, παύση – τα μπαλόνια σε στα χέρια του πλησιέστερου παιδιού. Η ομάδα προσπαθεί να μην πέσει κανένα μπάνιο στο πάτωμα όσο διαρκεί η μουσική. Όσο τα παιδιά ανταποκρίνονται στη δραστηριότητα κάνουμε κάποιες επαναλήψεις.

Στο τελικό stop της μουσικής ζητάμε από τα παιδιά να πιάσουν ένα μπαλόνι ανά ζευγάρι ή τριάδα εάν χρειαστεί. Τα ζευγάρια/οι τριάδες κάθονται με το μπαλόνι τους κάθετα σε κάποιον χώρο (πάτωμα, καρέκλες κλπ). Μόνα τους ή με τη βοήθεια του/της νηπιαγωγού σπάνε τα μπαλόνια και εμφανίζεται η εικόνα που έχουν μέσα.

Ερχόμαστε σε Ολομέλεια. Κάθε ζευγάρι/τριάδα φέρνει την εικόνα με τη σειρά του. Οι εικόνες τοποθετούνται σε έναν πίνακα. Προτρέπουμε τα παιδιά στην ολομέλεια να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές σε κάθε εικόνα.

1. Τι βλέπετε στην εικόνα;
2. Ποιες ομοιότητες παρατηρείτε;
3. Αναφέρετε κάποιες διαφορές

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: διευκρινίζουμε ότι ξεκινούμε να επεξεργαζόμαστε τις ομοιότητες και τις διαφορές πρώτα στο φυσικό περιβάλλον (και όχι στους εαυτούς μας και τους άλλους) καθώς είναι πιο εύκολα τα παιδιά αυτής της ηλικίας να εξοικειωθούν με αυτήν την διαδικασία παρατηρώντας κάτι έξω από αυτά και γενικότερο.

5^ο εργαστήριο-Ομοιότητες και Διαφορές στο ανθρώπους:

Στόχος είναι εντοπίσουν τα παιδιά ομοιότητες και διαφορές στους ανθρώπους μέσα από εικόνες αλλά και από την παρατήρηση του εαυτού τους και των συμμαθητών τους

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Χώρος ελεύθερος στην τάξη για κίνηση με μουσική
- ✓ Μουσικές έντονες και χαρούμενες σε cd-player ή υπολογιστή. (δυνατότητα υψηλής έντασης ήχου μουσικής)
- ✓ Χώρος για ολομέλεια μετά την κινητική δραστηριότητα (μπορεί να είναι ο ίδιος χώρος και τα παιδιά να καθίσουν στον κύκλο στην μοκέτα –και όχι στα καρεκλάκια
- ✓ Δυο πανιά ή γάζες διαφορετικού χρώματος (πράσινο και μπλε ή άλλου χρώματος) όπου θα τοποθετηθούν οι εικόνες κατά τη διάρκεια της συζήτησης στην Ολομέλεια και στις δυο δραστηριότητες
- ✓ Εικόνες από πίνακες με προσωπογραφίες από πίνακες ζωγραφικής του Picasso και από πίνακες ζωγραφικής της Μάργκαρετ Κιν. Συνίσταται οι εικόνες να είναι πλαστικοποιημένες για να μην σκιστούν στη διάρκεια της δραστηριότητας (επειδή περιέχει έντονη κίνηση). Εάν δεν υπάρχει δυνατότητα πλαστικοποίησης, δεν υπάρχει πρόβλημα.
- ✓ Προτεινόμενες εικόνες-παραδείγματα:

Δραστηριότητα 1^η: «Ανταλλάσσοντας εικόνες- 1^ο μέρος» (Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα παρατήρησης και συζήτησης στην Ολομέλεια. Έμφαση σε πρόσωπα, ομοιότητες διαφορές)

Μοιράζουμε στα παιδιά εικόνες από πίνακες με προσωπογραφίες του Picasso (ή εάν θέλετε από άλλους πίνακες ζωγραφικής). Βάζουμε μουσική και τους δίνουμε την **οδηγία: «κινούμαι με τη μουσική ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να τους αγγίζω. Όταν συναντάω κάποιον, ανταλλάσω την εικόνα μου με τη δική του. Κάθε εικόνα πρέπει να φεύγει γρήγορα από τον έναν στον άλλον»**. Η μουσική ξεκινά και παρακολουθούμε τα παιδιά εάν έχουν καταφέρει να κινηθούν σύμφωνα με την οδηγία. Στόχος είναι όλοι οι πίνακες να περάσουν από όλα τα παιδιά ή τουλάχιστον να τους δουν όσα περισσότερα παιδιά είναι εφικτό.

Δίνουμε λίγο χρόνο προσαρμογής στις οδηγίες.

Κατά τη διάρκεια της κίνησης και της ανταλλαγής των εικόνων χρησιμοποιούμε πάλι την τεχνική της παύσης της μουσικής καθώς αυτό βοηθά τα παιδιά να είναι συγκεντρωμένα στη διάρκεια της κινητικής δραστηριότητας και να ακολουθούν οδηγίες.

Όταν διαπιστώσουμε ότι τα παιδιά έχουν καταφέρει να κινούνται με τη μουσική, να περνούν ο ένας ανάμεσα από τον άλλον χωρίς να αγγίζονται και να ανταλλάσσουν τις εικόνες, κάνουμε παύση στη μουσική. Σε κάθε παύση τα παιδιά μένουν ακίνητα εκεί που είναι και η **οδηγία είναι: «Μένω ακίνητος ή ακίνητη. Κοιτάζω προσεκτικά την εικόνα που έχω στα χέρια μου και λέω λέξεις ή ό,τι σκέφτομαι για αυτήν.»**

Έπειτα επαναλαμβάνουμε τη δραστηριότητα. Δηλαδή βάζουμε και πάλι τη μουσική, τα παιδιά κινούνται ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να αγγίζονται, μόνο ανταλλάσσοντας εικόνες με τα χέρια τους. Κάνουμε παύση στη μουσική και δίνουμε πάλι την οδηγία για να τη θυμηθούν: «Μένω ακίνητος ή ακίνητη. Κοιτάζω προσεκτικά την εικόνα που έχω στα χέρια μου και λέω λέξεις ή ό,τι σκέφτομαι για αυτήν.»

ΣΕ ΚΑΘΕ ΠΑΥΣΗ η οδηγία πρέπει να εκφέρεται με την **ΙΔΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ**, να είναι σαφής και σύντομη. Οι παύσεις της μουσικής χρειάζεται να διαρκούν 5 έως 10 δευτερόλεπτα, έτσι ώστε να διατηρηθεί ο ρυθμός της δραστηριότητας. Επαναλαμβάνουμε τη δραστηριότητα για κάποιες φορές έως ότου να περάσουν όσο το δυνατόν περισσότερες εικόνες από το κάθε παιδί, και φυσικά μέχρι να μη χαθεί το ενδιαφέρον για αυτήν από τα παιδιά.

Τελευταία παύση μουσικής και η **οδηγία είναι: «Αφήνω τις εικόνες στο πράσινο πανί αι κάθομαι γύρω από αυτό σε κύκλο.»** Καλούμε λοιπόν, τα παιδιά να αφήσουν τις εικόνες σε ένα χρωματιστό πανί ή γάζα (που έχουμε απλώσει από πριν στο χώρο όπου θα κάνουμε την Ολομέλεια) και καθόμαστε σε κύκλο γύρω από αυτές. Ο/η νηπιαγωγός παίρνει μία εικόνα και την επιδεικνύει στην Ολομέλεια.

Καλούμε τα παιδιά να παρατηρήσουν αυτά τα ιδιαίτερα πρόσωπα, να σκεφτούν τι τα εντυπωσιάζει στο καθένα από αυτά και να συζητήσουμε για το πόσο διαφορετικοί είμαστε μεταξύ μας οι άνθρωποι και στην πραγματικότητα.

Μπορούμε να κάνουμε ερωτήσεις όπως:

- Είναι άντρας ή γυναίκα το πρόσωπο που βλέπεις; Από πού το κατάλαβες;
- Πώς είναι τα μαλλιά της κοπέλας;
- Περιέγραψε τα μάτια της, τι χρώμα είναι; Είναι μικρά ή μεγάλα;
- Τι παράξενο βλέπετε;
- Πόσες μύτες έχει το πρόσωπο; Έχει ένα ή δύο στόματα;

Δραστηριότητα 2^η: «Ανταλλάσσοντας εικόνες- 2^ο μέρος» (Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα παρατήρησης και συζήτησης στην Ολομέλεια. Έμφαση σε στάσεις σώματος, εκφράσεις προσώπου, συναισθήματα, ομοιότητες διαφορές)

Μοιράζουμε στα παιδιά εικόνες από πίνακες με προσωπογραφίες της Μάργκαρετ Κιν (ή εάν θέλετε από άλλους πίνακες ζωγραφικής). Βάζουμε μουσική και τους δίνουμε την **οδηγία**: «**κινούμαι με τη μουσική ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να τους αγγίζω. Όταν συναντάω κάποιον, ανταλλάσσω την εικόνα μου με τη δική του. Κάθε εικόνα πρέπει να φεύγει γρήγορα από τον έναν στον άλλον**». Η μουσική ξεκινά και παρακολουθούμε τα παιδιά εάν έχουν καταφέρει να κινηθούν σύμφωνα με την οδηγία. Στόχος είναι όλοι οι πίνακες να περάσουν από όλα τα παιδιά ή τουλάχιστον να τους δουν όσα περισσότερα παιδιά είναι εφικτό.

Δίνουμε λίγο χρόνο προσαρμογής στις οδηγίες.

Κατά τη διάρκεια της κίνησης και της ανταλλαγής των εικόνων χρησιμοποιούμε πάλι την τεχνική της παύσης της μουσικής καθώς αυτό βοηθά τα παιδιά να είναι συγκεντρωμένα στη διάρκεια της κινητικής δραστηριότητας και να ακολουθούν οδηγίες.

Όταν διαπιστώσουμε ότι τα παιδιά έχουν καταφέρει να κινούνται με τη μουσική, να περνούν ο ένας ανάμεσα από τον άλλον χωρίς να αγγίζονται και να ανταλλάσσουν τις εικόνες, κάνουμε παύση στη μουσική. Σε κάθε παύση τα παιδιά μένουν ακίνητα εκεί που είναι και η **οδηγία είναι**: «**Μένω ακίνητος ή ακίνητη. Κοιτάζω προσεκτικά την εικόνα που έχω στα χέρια μου. Το σώμα μου παίρνει τη στάση του σώματος του παιδιού στην εικόνα. Λέω συναισθήματα που μου έρχονται στο μυαλό** (εναλλακτικά: λέξεις που νιώθω).»

Έπειτα επαναλαμβάνουμε τη δραστηριότητα. Δηλαδή βάζουμε και πάλι τη μουσική, τα παιδιά κινούνται ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να αγγίζονται, μόνο ανταλλάσσοντας εικόνες με τα χέρια τους. Κάνουμε παύση στη μουσική και δίνουμε πάλι την οδηγία για να τη θυμηθούν: «**Μένω ακίνητος ή ακίνητη. Κοιτάζω προσεκτικά την εικόνα που έχω στα χέρια μου. Το σώμα μου παίρνει τη στάση του σώματος του παιδιού στην εικόνα. Λέω συναισθήματα που μου έρχονται στο μυαλό** (εναλλακτικά: λέξεις που νιώθω).»

ΣΕ ΚΑΘΕ ΠΑΥΣΗ η οδηγία πρέπει να εκφέρεται με την ΙΔΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ, να είναι σαφής και σύντομη. Οι παύσεις της μουσικής χρειάζεται να διαρκούν 5 έως 10 δευτερόλεπτα, έτσι ώστε να διατηρηθεί ο ρυθμός της δραστηριότητας. Επαναλαμβάνουμε τη δραστηριότητα για κάποιες φορές έως ότου να περάσουν όσο το δυνατόν περισσότερες εικόνες από το κάθε παιδί, και φυσικά μέχρι να μη χαθεί το ενδιαφέρον για αυτήν από τα παιδιά.

Τελευταία παύση μουσικής και η **οδηγία είναι**: «**Αφήνω τις εικόνες στο μπλε πανί αι κάθομαι γύρω από αυτό σε κύκλο**.» Καλούμε λοιπόν, τα παιδιά να αφήσουν τις εικόνες σε ένα χρωματιστό πανί ή γάζα (που έχουμε απλώσει από πριν στο χώρο όπου θα κάνουμε την Ολομέλεια) και καθόμαστε σε κύκλο γύρω από αυτές. Ο/η νηπιαγωγός παίρνει μία εικόνα και την επιδεικνύει στην Ολομέλεια.

Καλούμε τα παιδιά να παρατηρήσουν αυτά τα ιδιαίτερα πρόσωπα, να σκεφτούν τι τα εντυπωσιάζει στο καθένα από αυτά και να συζητήσουμε για το πόσο διαφορετικοί είμαστε μεταξύ μας οι άνθρωποι και στην πραγματικότητα.

Μπορούμε να κάνουμε ερωτήσεις όπως:

- Είναι αγόρι ή κορίτσι στον πίνακα; Από πού το κατάλαβες;
- Η μύτη είναι μικρή ή μεγάλη; Το στόμα είναι μικρό ή μεγάλο;
- Τι φαίνεται πολύ μεγάλο στο πρόσωπο του παιδιού; Περιέγραψε τα μάτια (μέγεθος, χρώμα, σχήμα).
- Νομίζεις ότι είναι χαρούμενο ή λυπημένο το παιδί; Από πού το κατάλαβες;
- Ποιό σημείο του προσώπου μας δείχνει πώς νιώθουμε;

Αναφέρουμε στα παιδιά ότι: «Μπορεί να διαφέρουμε στην εμφάνιση, όμως όλοι έχουμε κάτι κοινό που είναι πιο σημαντικό από όλα: Τα **συναίσθηματα**! Τα συναίσθηματα φαίνονται στα μάτια των ανθρώπων ανεξαρτήτου χρώματος και σχήματος»

Και ακολουθεί συζήτηση με ερωτήσεις όπως:

Εσείς πότε νιώθετε χαρούμενοι; Πότε λυπημένοι;

Προτρέπουμε τα παιδιά να σχηματίσουν προτάσεις όπως

«Νιώθω χαρούμενος όταν....»

«Νιώθω λυπημένος όταν....»

«Νιώθω θυμωμένος όταν....»

«Νιώθω άβολα όταν....»

«Νιώθω στενοχωρημένος όταν....»

«Νιώθω θυμό όταν....»

Αναφέρουμε στα παιδιά ότι: «Όλοι ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας και φυλής μπορούμε να νιώσουμε τα ίδια συναίσθηματα –χαρά, λύπη, οργή, θυμό, ανυπομονησία κ.ό.κ. Όμως ο καθένας έχει διαφορετικούς λόγους που του προκαλούν το κάθε συναίσθημα»

6^ο εργαστήριο- Η Αξία της Διαφορετικότητας

Στόχος του εργαστηρίου είναι να αναδειχθεί η αξία της διαφορετικότητας στη ζωή μας. Να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά ότι είναι σημαντικό να διαφέρουμε μεταξύ μας και πως όλοι μπορούμε να μάθουμε και να κερδίσουμε από τους άλλους

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Χώρος ελεύθερος στην τάξη για κίνηση με μουσική
- ✓ Μουσικές έντονες και χαρούμενες σε cd-player ή υπολογιστή. (δυνατότητα υψηλής έντασης ήχου μουσικής)
- ✓ Χώρος για ολομέλεια μετά την κινητική δραστηριότητα (μπορεί να είναι ο ίδιος χώρος και τα παιδιά να καθίσουν στον κύκλο στην μοκέτα –και όχι στα καρεκλάκια
- ✓ Δυο πανιά ή γάζες διαφορετικού χρώματος (πράσινο και μπλε ή άλλου χρώματος) όπου θα τοποθετηθούν οι εικόνες κατά τη διάρκεια της συζήτησης στην Ολομέλεια και στις δυο δραστηριότητες
- ✓ Εικόνες από πίνακες με προσωπογραφίες από πίνακες ζωγραφικής του Picasso και από πίνακες ζωγραφικής της Μάργκαρετ Κιν. Συνίσταται οι εικόνες να είναι πλαστικοποιημένες για να μην σκιστούν στη διάρκεια της δραστηριότητας (επειδή περιέχει έντονη κίνηση). Εάν δεν υπάρχει δυνατότητα πλαστικοποίησης, δεν υπάρχει πρόβλημα.

Δραστηριότητα 1^η: «Το Κάτι Άλλο» (Ανάγνωση και Επεξεργασία παραμυθιού που διαπραγματεύεται τη Διαφορετικότητα. Συζήτηση στην Ολομέλεια και δραματοποίηση στην ομάδα.)

Καλούμε τα παιδιά στην Ολομέλεια και τους αφηγούμαστε την ιστορία από το παραμύθι «Το Κάτι Άλλο». (Διευκρινίζουμε και επισημαίνουμε ότι αυτό το βιβλίο αναφέρεται ως παράδειγμα εδώ και ο/η νηπιαγωγός είναι ελεύθερος/-η να αξιοποιήσει οποιαδήποτε ιστορία ή βιβλίο θέλει αντίστοιχου περιεχομένου που ανταποκρίνεται στους στόχους του εργαστηρίου.)

Στην Ολομέλεια διαβάζουμε το παραμύθι δείχνοντας τις εικόνες κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης. Στο τέλος της ανάγνωσης κάνουμε ερωτήσεις στα παιδιά όπως:

- ✓ Το Κάτι Άλλο ήταν ευτυχισμένο;
- ✓ Γιατί δεν έκαναν παρέα Το Κάτι Άλλο;
- ✓ Γιατί δεν ήθελε Το Κάτι Άλλο να μείνει μαζί του το Κατιτί;
- ✓ Τι θυμήθηκε Το Κάτι Άλλο όταν έδωσε το Κατιτί;

Τι ένιωθε Το Κάτι Άλλο όταν:

- ✓ τον έδωχαν από την παρέα τους;
- ✓ είδε το Κατιτί στην πόρτα του τι;
- ✓ το Κατιτί του έλεγε πως είναι σαν και αυτό;
- ✓ έδωσε το Κατιτί;

- ✓ Τι ένιωθαν Το Κάτι Άλλο και το Κατιτί όταν έπαιζαν μαζί;
- ✓ Τι θα λέγατε στο Κάτι Άλλο όταν έδωσε το Κατιτί;
- ✓ Τι θα λέγατε στα ζώα που έδωχαν Το Κάτι Άλλο;

Εσείς:

- ✓ έχετε κάνει ποτέ παρέα με κάποιον που είναι διαφορετικός από εσάς;

Εσείς πιστεύετε ότι θα ήτανε ωραίο αν:

- ✓ ήμασταν όλοι ίδιοι;
- ✓ είχαμε όλοι τα ίδια μάτια;
- ✓ φορούσαμε κάθε μέρα όλοι τα ίδια ρούχα;
- ✓ όλα τα δέντρα και τα ζώα ήταν ίδια;

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι: «Ευτυχώς κανείς δεν είναι ίδιος με κανέναν και για αυτό το λόγο δεν αφήνουμε κάποιον μόνο του το λόγο μόνο ότι είναι διαφορετικός από εμάς. Όλοι μπορούμε να μάθουμε και να κερδίσουμε από τους άλλους».

Στη συνέχεια φέρνουμε στον κύκλο το μπαούλο της μεταμφίεσης και προτρέπουμε τα παιδιά να βάλουν επάνω τους σημεία όψης* και να δραματοποιήσουν το παιχνίδι. Προτείνεται να επιλέξουν τα παιδιά ρόλους μόνα τους.

*Σημεία όψης ονομάζουμε τα αξεσουάρ, τα αντικείμενα και τα υφάσματα (γυαλιά, καπέλα, υφάσματα, χειροποίητα παπιγιόν, κορδέλες, κοκαλάκια κλπ ή άλλες χειροποίητες μικρές κατασκευές, μάσκες κ.ο.κ.) που χρησιμοποιούνται για να μεταμφιέσουν ένα παιδί σε ένα άλλο ρόλο.

Δραστηριότητα 2^η: «Ίδιοι ή διαφορετικοί; Πώς νιώθω πιο καλά;» (Κινητική δραστηριότητα με κατευθυνόμενους και ελεύθερους αυτοσχεδιασμούς – τεχνικές θεάτρου)

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι κινητική. Στόχος είναι να νιώσουν τα παιδιά πως είναι όταν είμαστε όλοι ίδιοι και πόσο ωραίο είναι να έχει ο καθένας την μοναδικότητα του και να είναι ξεχωριστός.

Σε αυτή τη δραστηριότητα χρησιμοποιούμε μουσική αλλά χωρίς καθόλου παύσεις. Όλοι οι αυτοσχεδιασμοί των παιδιών – είτε κατευθυνόμενοι, είτε ελεύθεροι- εναλλάσσονται γρήγορα ώστε να υπάρχει καλός ρυθμός στη δραστηριότητα. Ο κάθε κατευθυνόμενος αυτοσχεδιασμός - οδηγία διαρκεί για 1-2 λεπτά το πολύ ή όσο βλέπουμε ότι τα παιδιά ανταποκρίνονται σε αυτόν.

Μουσική και η οδηγία είναι: **«Κινούμαι με τη μουσική ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να τους αγγίζω. Περπατάμε όλοι ίδια με τους άλλους με:**

- ✓ Τα χέρια κολλημένα στο πλάι και κοιτάμε μπροστά
- ✓ Με τα γόνατα τεντωμένα
- ✓ Σκυφτοί
- ✓ Με μισόκλειστα μάτια και τα χέρια στα αυτιά
- ✓ Με τα χεριά τεντωμένα μπροστά
- ✓ Πλάγια βήματα προς τα δεξιά
- ✓ Με κουτσό
- ✓ κ.ό.κ (επιμένετε στο να έχουν όλοι την ίδια στάση σώματος και τα ίδια στυλ περπατήματος)

Η οδηγία αλλάζει και είναι: **«Συνεχίζω να κινούμαι με τη μουσική ανάμεσα από τους άλλους χωρίς να τους αγγίζω. Και κάθε που ακούγονται δυο ήχοι (ο/η νηπιαγωγός θα χτυπά τα ξυλάκια ή το ταμπουρίνο, ενώ συνεχίζεται η μουσική) φωνάζουμε όλοι δυνατά:**

- ✓ ΑΑΑΑΑ
- ✓ ΕΕΕΕΕ
- ✓ ΟΟΟΟΟΟ
- ✓ Α ΧΑ! Α ΧΑ!
- ✓ ΩΣΤΕ ΕΤΣΙ Ε;
- ✓ ΝΑΙ ΝΑΙ ΝΑΙ
- ✓ ΖΙΠ ΖΙΠ ΖΙΠ
- ✓ κ.ό.κ (επιμένετε στο να λένε όλοι τα ίδια λόγια σε κάθε αλλαγή οδηγίας)

Η οδηγία αλλάζει και είναι: **«Κοιτάζω αυτόν που θα αγγίξουν τα ξυλάκια και κινούμαι στο χώρο ακριβώς με τον ίδιο τρόπο»** Ο/η νηπιαγωγός αγγίζει ένα παιδί με τα ξυλάκια και το προτρέπει να περπατήσει με το δικό του μοναδικό τρόπο. Μπορεί να παράγει και ήχους ή φράσεις. Όλοι πρέπει να κινούνται με τον ίδιο τρόπο και να λένε τις ίδιες φράσεις ή να κάνουν τους ίδιους ήχους με αυτό το παιδί. Η νηπιαγωγός αγγίζει μετά από 1 λεπτό άλλο παιδί κ.ο.κ. Όσπου όλοι να κινηθούν με τους δικούς τους τρόπους και οι άλλοι να τους αντιγράψουν. Όλη η ομάδα κατά τη διάρκεια της μουσικής θα κινείται πάλι πανομοιότυπα - όμως αυτή τη φορά κάθε στυλ κίνησης θα είναι προτεινόμενο από τα παιδιά. Οι εναλλαγές και εδώ θα είναι γρήγορες.

ΣΤΟΠ ΜΟΥΣΙΚΗΣ όταν όλα τα παιδιά κάνουν τη σειρά τους.

Αλλαγή μουσικής. Τα παιδιά καλούνται να κρατήσουν τα δικά τους στυλ περπατήματος μέχρι να τελειώσει το μουσικό κομμάτι (φροντίστε να είναι κάποιο με διάρκεια έως 1,5 λεπτό ή αλλιώς κάντε εσείς fade out (δλδ. σταδιακό χαμήλωμα της έντασης έως το κλείσιμο) τη μουσική. Καθώς το μουσικό κομμάτι τελειώνει λέμε στα παιδιά: **«μέχρι να τελειώσει η μουσική ο καθένας με το δικό του περπάτημα θα βρει μια θέση στον κύκλο και θα καθίσει με το δικό του μοναδικό τρόπο ακίνητος σαν αγάλμα.»**

Ερχόμαστε όλοι στην ολομέλεια και λέμε στα παιδιά: **«Τι όμορφα που γέμισε η τάξη μας διαφορετικά μοναδικά αγάλματα! Μείνετε για λίγο ακίνητοι και σιωπηλοί στις θέσεις σας! Παρατηρείστε γύρω σας τα υπόλοιπα μοναδικά αγάλματα.»**

Κάνουμε μία παύση και συνεχίζουμε την οδηγία: **«Ο καθένας στο χρόνο του μπορεί να επανέλθει στη θέση του και να καθίσει για να κουβεντιάσουμε όλοι μαζί.»** Περιμένουμε όλα τα παιδιά να καθίσουν στις θέσεις τους κανονικά και ξεκινάμε μια συζήτηση με ερωτήσεις όπως:

- ✓ πώς νιώσατε όταν όλοι;
- ✓ έπρεπε να κινηθείτε με τα χέρια κολλημένα στο πλάι;
- ✓ λέγατε τα ίδια πράγματα
- ✓ ήσασταν ίδιοι
- ✓ ήσασταν πιο ελεύθεροι
- ✓ ο καθένας είχε το δικό του τρόπο να περπατήσει ελεύθερα;

Τελικά είναι ωραίο να είμαστε:

- ✓ όλοι στον κόσμο ίδιοι;
- ✓ ο καθένας ξεχωριστός και διαφορετικός;

Δραστηριότητα 3^η: «Είμαι ο εαυτός μου και μπορώ να πω όχι!» (Δραστηριότητα συζήτησης σε Ολομέλεια. Φύλλο εργασίας με βάσει τις Ρουτίνες σκέψης)

Στόχος του εργαστηρίου είναι να κατανοήσουν τα παιδιά ότι δεν πρέπει να υποκύπτουμε σε συμπεριφορές άλλων εάν δεν μας εκφράζουν και τους ίδιους ή να κάνουμε κάτι παρά τη θέλησή μας για να γίνουμε αποδεκτοί/αρεστοί από άλλους.

Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει ένα Φύλλο εργασίας που γίνεται στην Ολομέλεια μαζί με τον/την νηπιαγωγό.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παρατηρώ την εικόνα και αξιοποιώ τις ρουτίνες σκέψεις

ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
1. Δραστηριότητα ψυχολογικής και γνωστικής προετοιμασίας: <i>«Βλέπω – Σκέφτομαι – Αναρωτιέμαι»</i>	
Βλέπω:	
Σκέφτομαι:	
Αναρωτιέμαι:	
2. Δραστηριότητα διδασκαλίας του γνωστικού αντικειμένου: <i>«Δημιουργικές Συγκρίσεις»</i>	
Τι είδους συγκρίσεις μπορείς να σκεφτείς;	
3. Δραστηριότητα εμπέδωσης γνωστικού αντικειμένου: <i>«Χρώμα – Σύμβολο – Εικόνα»</i>	
Αν ήταν Χρώμα:	
Αν ήταν Σύμβολο:	
Αν ήταν Εικόνα:	
4. Δραστηριότητες αξιολόγησης: <i>«Τίτλοι»</i>	
Τίτλος /Κεντρική ιδέα κ.α.	
5. Μεταγνωστικές δραστηριότητες <i>«Συνδέω – Επεκτείνω – Προβληματίζομαι»</i>	
Συνδέω:	
Επεκτείνω:	
Προβληματίζομαι:	

7^ο εργαστήριο- Τελικές ιδέες παιδιών για τη διαφορετικότητα-Αξιολόγηση

(Δραστηριότητα κατασκευής. Δραστηριότητα κουκλοθέατρο. Δραστηριότητα κινητική συγκέντρωσης με ατομικό ιχνογράφημα και κολλάζ.)

Στόχος του εργαστηρίου είναι η αποτύπωση των τελικών ιδεών των παιδιών για την έννοια της διαφορετικότητας και δημιουργία ενός εννοιολογικού χάρτη σε ομαδικό κολλάζ

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Υλικά για κατασκευή κουκλών κουκλοθέατρου (επιλογή του/της νηπιαγωγού και των παιδιών)
- ✓ ταμπουρίνο ή τα δυο ξυλάκια
- ✓ Χαρτιά Α4 χρώματος μπλε –τόσα όσα τα παιδιά της τάξης
- ✓ Μολυβοθήκες –τόσες όσες τα παιδιά της τάξης
- ✓ Χαρτοταινία ή bleu tack
- ✓ στην αίθουσα της τάξης ή αλλού χρειάζεται να έχει προβλεφθεί χώρος ελεύθερος για κίνηση)

Δραστηριότητα 1^η: «Τι θα συνέβαινε σε έναν κόσμο όπου όλα θα ήταν ίδια;»
(Δραστηριότητα κατασκευής και κουκλοθέατρου)

Καλούμε τα παιδιά στην Ολομέλεια και τους δίνουμε πολλά και διαφορετικά υλικά προκειμένου να κατασκευάσουν μόνα τους κούκλες για κουκλοθέατρο. Η οδηγία θα είναι να κατασκευάσουν κούκλες για φυτά, για ζώα, και για ανθρώπους και να είναι όλα ίδια. Τα ζώα μεταξύ τους ίδια, τα φυτά μεταξύ τους ίδια κ.ο.κ

Κατόπιν, τα παιδιά καλούνται να παίξουν ένα αυτοσχέδιο κουκλοθέατρο με τις κούκλες που έχουν κατασκευάσει. Δημιουργούν τη δική τους ιστορία με τίτλο «Τι θα συνέβαινε σε έναν κόσμο όπου όλα θα ήταν ίδια;». Όση ώρα τα παιδιά παίζουν το κουκλοθέατρο αυτοσχεδιάζοντας διαλόγους και ιστορία, ο/η νηπιαγωγός παρατηρεί, καταγράφει και συμπληρώνει ρουμπρικές βάσει του τι λένε τα παιδιά κάνοντας αξιολόγηση. Ο/η νηπιαγωγός συμπληρώνει τις ρουμπρικές αξιολόγησης παρατηρώντας τα παιδιά και όταν τις φτιάχνουν και όταν αυτοσχεδιάζουν διαλόγους για το κουκλοθέατρο.

Δραστηριότητα 2^η: «Τι θα συνέβαινε σε έναν κόσμο όπου όλα θα ήταν διαφορετικά;»
(Δραστηριότητα κατασκευής και κουκλοθέατρου)

Καλούμε τα παιδιά στην Ολομέλεια και τους δίνουμε πολλά και διαφορετικά υλικά προκειμένου να κατασκευάσουν μόνα τους κούκλες για κουκλοθέατρο. Η οδηγία θα είναι να κατασκευάσουν κούκλες για φυτά, για ζώα, και για ανθρώπους και να είναι όλα διαφορετικά. Τα ζώα μεταξύ τους διαφορετικά, τα φυτά μεταξύ τους διαφορετικά κ.ο.κ

Κατόπιν, τα παιδιά καλούνται να παίξουν ένα αυτοσχέδιο κουκλοθέατρο με τις κούκλες που έχουν κατασκευάσει. Δημιουργούν τη δική τους ιστορία με τίτλο «Τι θα συνέβαινε σε έναν κόσμο όπου όλα θα ήταν διαφορετικά;». Όση ώρα τα παιδιά παίζουν το κουκλοθέατρο αυτοσχεδιάζοντας διαλόγους και ιστορία, ο/η νηπιαγωγός παρατηρεί, καταγράφει και συμπληρώνει ρουμπρικές βάσει του τι λένε τα παιδιά κάνοντας αξιολόγηση. Ο/η νηπιαγωγός συμπληρώνει τις ρουμπρικές αξιολόγησης παρατηρώντας τα παιδιά και όταν τις φτιάχνουν και όταν αυτοσχεδιάζουν διαλόγους για το κουκλοθέατρο.

Δραστηριότητα 3^η: «Οι τελικές μας ιδέες» (Δραστηριότητα αξιολόγησης κινητική με ατομικό ιχνογράφημα και κολλάζ.)

Στον ελεύθερο χώρο έχουν τοποθετηθεί αραιά απλωμένα παντού πράσινα χαρτιά Α4 και πάνω σε κάθε χαρτί έχει τοποθετηθεί μία μολυβοθήκη με διάφορους μαρκαδόρους. Τα χαρτιά και οι μολυβοθήκες είναι τόσα όσα και τα παιδιά της τάξης.

Ο/η νηπιαγωγός με τη βοήθεια ενός ταμπουρίνου ή με τα δύο ξυλάκια δίνει διάφορους ρυθμούς για περπατήματα στα παιδιά. Η οδηγία είναι κάθε παιδί να κινείται μόνο του διατηρώντας τη σιωπή του περνώντας ανάμεσα από τα απλωμένα στο πάτωμα χαρτιά ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΤΑ ΠΑΤΑΕΙ και ανάμεσα από τους άλλους. Κατά τη διάρκεια της κίνησής του δε πρέπει να αγγίζει ούτε να μιλά στους άλλους.

Ο ρυθμός που δίνει με το μουσικό όργανο ο/η νηπιαγωγός στην αρχή είναι σταθερός για βάδισμα, χωρίς καμία εναλλαγή. Τα παιδιά προσπαθούν να περνούν από άλλους καλύπτοντας όλες τις πιθανές διαδρομές στο χώρο της αίθουσας. Όταν τα παιδιά καταφέρουν να συγκεντρωθούν και αποκτήσουν έναν καλό ρυθμό βαδίσματος τηρώντας όλες τις οδηγίες (συγκέντρωση, κίνηση σε όλο το χώρο της αίθουσας, μη επικοινωνία με τους γύρω), ο/η νηπιαγωγός δοκιμάζει και διαφορετικούς ρυθμούς με το μουσικό όργανο καθώς και σταματήματα- παύσεις αυτών. Η διατήρηση της παύσης του ρυθμού διαρκεί περίπου 5 δευτερόλεπτα κατά τα οποία δεν πρέπει να ακούγονται ούτε τα παιδιά –όσο γίνεται. Επιδιώκεται η συγκέντρωσή τους.

Ακολουθούν εναλλαγές ρυθμού. Σε κάθε παύση σταματούν κ.ο.κ. Οι ρυθμοί εναλλάσσονται γρήγορα. Όταν ολοκληρωθεί η αυτή η φάση (υπολογίζονται 5 λεπτά), στο τελευταίο σταμάτημα της μουσικής κάθε παιδί επιλέγει σε ποιο πράσινο χαρτί θα σταθεί και κάθεται δίπλα στο χαρτί.

Ζητάμε από τα παιδιά να μας ζωγραφίσουν **ό,τι τους έρχεται στο μυαλό όταν ακούνε τη λέξη διαφορετικότητα**. Προβλέπουμε 10 λεπτά για αυτή τη δραστηριότητα ή αλλιώς όσο χρόνο χρειαστούν για να ολοκληρώσουν όλα τα παιδιά

Ακολουθεί παρουσίαση των ιχνογραφημάτων. Συζήτηση και τοποθέτηση αυτών σε πίνακα – δημιουργία εννοιολογικού χάρτη.

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα αυτό που επιδιώκουμε να αξιολογήσουμε με την περιγραφική αξιολόγηση είναι οι δεξιότητες που έχουν αναπτύξει τα παιδιά ως προς την έννοια της διαφορετικότητας.

Ο/η νηπιαγωγός προκειμένου να κατανοήσει και να συνθέσει το μαθησιακό προφίλ του παιδιού και να παρακολουθήσει πώς κατακτά το κάθε παιδί στην τάξη του προοδευτικά τις δεξιότητες που αναφέρονται στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, θα χρησιμοποιήσει πάρα πολύ την **Παρατήρηση** των παιδιών την **Καταγραφή** κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων δραστηριοτήτων (καταγράφοντας συζητήσεις που κάνουν μεταξύ τους τα παιδιά).

Ο/η νηπιαγωγός καλόν είναι επιπλέον μέσα από την παρατήρηση και τις καταγραφές να προσπαθεί να παρατηρεί εάν τα παιδιά μετακινούνται ή τροποποιούνται από αυτές τις συμπεριφορές βελτιώνοντας έτσι τις δεξιότητες σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις αποτίμησης (αρχόμενη, αναπτυσσόμενη, ικανοποιητική, εξαιρετική).

Τέλος, ο/η νηπιαγωγός κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων εργαστηρίων σε αυτό το πρόγραμμα έχει τη δυνατότητα να κάνει **συνεντεύξεις με τα παιδιά είτε ατομικές είτε ομαδικές**. Επισημαίνουμε επίσης, ότι σε κάποια από αυτά τα εργαστήρια προτείνονται δραστηριότητες που προσφέρονται για να κάνουν **αυτο-αξιολόγηση οι μαθητές/-τριες**.

Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης (έως 2 σελίδες)

Ανάλογα με τις δεξιότητες που έχει επεξεργαστεί ο/η νηπιαγωγός με τους/τις μαθητές/μαθήτριες σε κάθε συγκεκριμένη δραστηριότητα, επικολλά στο φύλλο για την αυτό-αξιολόγηση αντίστοιχες εικόνες αριστερά.

Ομοίως δεξιά στο ίδιο φύλλο ο/η νηπιαγωγός έχει βάλει τρεις φατσούλες που δηλώνουν τον βαθμό κατακτήσης της συγκεκριμένης δεξιότητας: «ικανοποιητικά», «μέτρια», «όχι ικανοποιητικά».

Ακολουθεί ένα παράδειγμα για τις Δεξιότητες Μάθησης, και πιο συγκεκριμένα για τις δεξιότητες: Συνεργασία και Επικοινωνία.

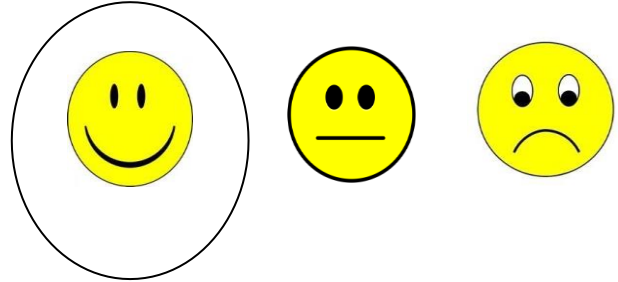
Δεξιότητες μάθησης

Παράδειγμα

Επικοινωνία

Ο/η μαθητής/-τρια κυκλώνει μία από τις τρεις φατσούλες ανάλογα με το αν πιστεύει πως έχει καταφέρει να αναπτύξει τη δεξιότητα που θέτει αριστερά ο/η νηπιαγωγός.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τα εργαστήρια του Προγράμματος «Διαφορετικότητα στο Νηπιαγωγείο» στοχεύουν στην ανάπτυξη & καλλιέργεια της Στρατηγικής Σκέψης;
  - i. Σωστό
  - ii. Λάθος

2. Μια από τις προαπαιτούμενες γνώσεις για τα εργαστήρια « Διαφορετικότητα στο Νηπιαγωγείο» είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων:
  - i. κινητικών
  - ii. συστηματικής παρατήρησης
  - iii. συνεργασίας
  - iv. αντιστοίχισης και ταξινόμησης

3. Στα προτεινόμενα εργαστήρια δεν απαιτείται προετοιμασία υλικού, ούτε εναλλακτική διαμόρφωση της αίθουσας της τάξης.
  - i. Σωστό
  - ii. Λάθος

4. Έχει προβλεφθεί εργαστήριο για συγκρότηση ομάδας και από κοινού συμφωνία κανόνων εύρυθμης λειτουργίας αυτής και γιατί;
  - i. Όχι (επειδή τα παιδιά γνωρίζονται στην τάξη από το Σεπτέμβρη)
  - ii. Όχι (επειδή στα εργαστήρια εισάγεται κατευθείαν η επεξεργασία της έννοιας διαφορετικότητας)
  - iii. Ναι (επειδή η διαδικασία συγκρότησης ομάδας και το σύμβολό της επικεντρώνονται σε ζητήματα που αφορούν στην έννοια της διαφορετικότητας)
  - iv. Ναι (επειδή οι μαθητές/-τριες δεν γνωρίζονται όλοι μεταξύ τους επαρκώς)

5. Τα εργαστήρια έχουν ευελιξία ως προς να παραληφθούν κάποιες δραστηριότητες (εφόσον δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ομάδας της συγκεκριμένης τάξης) και να αντικατασταθούν από παρόμοιες νέες, αρκεί να συσχετίζονται πάντα οι τροποποιήσεις με τους στόχους που επιδιώκονται σε κάθε εργαστήριο.
  - i. Σωστό
  - ii. Λάθος

6. Στα εργαστήρια αξιοποιούνται:
  - i. τεχνικές θεάτρου
  - ii. πίνακες ζωγραφικής
  - iii. φύλλα εργασίας με Ρουτίνες Σκέψης
  - iv. όλα τα παραπάνω

7. Σε ποια εργαστήρια δημιουργεί ο/η νηπιαγωγός Εννοιολογικό Χάρτη με τους/τις μαθήτριες;
- i. Στο 1^ο και στο 2^ο
  - ii. Στο 5^ο και στο 7^ο
  - iii. **Στο 3^ο και στο 7^ο**
  - iv. Στο 2^ο και στο 6^ο
8. Στο portfolio μαθητή/-τριας μπορεί να καταχωρηθεί το ιχνογράφημα του 3^{ου} εργαστηρίου με θέμα «Ζωγραφίστε ό,τι σας έρχεται στο μυαλό όταν ακούτε τη λέξη 'Διαφορετικότητα'».
- i. **Σωστό**
  - ii. Λάθος
9. Το Φύλλο Εργασίας που αξιοποιεί Ρουτίνες Σκέψης για τις Δεξιότητες του Νου προτείνεται για τη Δραστηριότητα:
- i. «Χαρίζω στον εαυτό μου και στον άλλον κάτι θετικό»
  - ii. «Ανταλλάσοντας εικόνες»
  - iii. **«Είμαι ο εαυτός μου και μπορώ να πω όχι!»**
  - iv. «Είναι όλα γύρω μου ίδια ή διαφορετικά;»
10. Στο «Συμβόλαιο της Ομάδας» με τη μορφή ιδεοθύελλας στόχος είναι τα παιδιά να προτείνουν πιο συγκεκριμένους κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της ομάδας που σχετίζονται με τη Διαφορετικότητα.
- i. **Σωστό**
  - ii. Λάθος